

УДК 007 : 304 : 070 : 050

КОНЦЕПЦІЯ АВТОРА В УКРАЇНСЬКОМУ ЖУРНАЛЬНОМУ ПОДОРОЖНЬОМУ НАРИСИ 1920–1930-Х РОКІВ

(на матеріалі журналів «Червоний шлях» і «Всесвіт»)

КОВАЛЬОВА Тетяна,

канд. наук із соц. комунік., викл.

Сумський державний університет, вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, 40007, Україна, e-mail: tatkovalova@yandex.ru

У статті зроблена спроба з'ясувати місце, функції та форми вираження автора в журнальному подорожньому нарисі 20–30-х рр. ХХ ст. Зосереджується увага на дослідженнях різних аспектів цієї проблеми журналістикознавцями. Розглядається категорія авторського «Я» і визначаються типи представлення автора, який виконує різні функції: автор-інформатор, коментатор, свідок; автор як дійова особа; автор-інспіратор. Характерною особливістю авторського «Я» в радянському подорожньому нарисі є те, що в системі масової комунікації автор мав виконувати роль чи символізувати радянський соціальний інститут.

Ключові слова: подорожній нарис, автор, функції автора.

Вступ. Безперервний розвиток жанру призводить до того, що й теорія нарису невинно еволюціонує вслід за практикою. Твори художньої літератури – це вигаданий автором світ, де все живе за своїми законами, підпорядкованими авторській концепції. Реальність у цьому світі дещо деформується і постає в умовному вигляді, зі зміщеними просторово-часовими рамками; у складі цього умовного світу й автор є художнім образом. Він може бути відмінний від реальної людини – автора-письменника. Якщо ж автор апелює до читача, намагається привернути його увагу, сформулювати для нього свої ідеї й настанови, тоді ми говоримо про публіцистичність художнього твору. «Публіцистика – це завжди власна думка, власна оцінка дійсності» [1, с. 47]. Як зазначає М. Стюфляєва, «особливість публіцистики полягає в тому, що в ній автор тотожний особистості публіциста» [2, с. 76]. Іншими словами, на думку більшості дослідників, публіцистика відрізняється від художньої літератури тим, що в ній публіцист, зазвичай, тотожний реальній документально зафіксованій людині-оповідачеві. Вираження авторського «Я» у журналістському тексті – одна з актуальних проблем сучасної науки про соціальні комунікації. Різні аспекти цієї проблеми висвітлювали В. Здоровега [3], М. Стюфляєва [2; 4; 5], М. Ким [6], М. Старуш [7], М. Парцей [8], А. Коваль [9] та ін.

У публіцистичному тексті головна роль відводиться автору незалежно від того, яке місце він займає в розповіді. Нарис – це жанрова форма, в якій, як зазначає О. Касіцин, «двигуном сюжетного розвитку, головним організуючим фактором виступає авторське «Я» [10, с. 23]. «Публіцистичний текст завжди точно зорієнтований на читача» [5, с. 42], образ якого є однією з форм вираження авторської позиції. Отже, подорожній нарис як жанр художньої публіцистики прямо скерований на реципієнта (читача), і читач входить у жанрову тканину як учасник процесу «пошуку істини» [2, с. 83]. Проблема ролі автора в публіцистичному творі – це проблема людини в публіцистиці. За словами М. Стюфляєвої, «людина в публіцистиці – це не лише герой, а й автор, який стає одним із героїв» [2, с. 74]. Особливий вплив на читача може справити той текст, у якому є людина – персонаж, оповідач, автор. Такий твір, на думку М. Стюфляєвої, «створює тісніший зв'язок з читачем, викликає довіру, звернений не лише до розуму, а й до емоцій» [5, с. 37].

© Ковальова Т., 2015

Авторське «Я» передусім характерне для такого внутрішньожанрового різновиду нарису, як подорожній. Образ нарисовця – центр, до якого сходяться і яким визначаються всі головні риси жанру подорожнього нарису. Сьогодні проблема самоідентифікації автора стоїть особливо гостро, це засвідчує актуальність обраної теми.

Мета нашої роботи полягає у з'ясуванні місця, функцій та форм вираження автора в журнальному подорожньому нарисі 20–30-х рр. ХХ ст. на прикладі часописів «Червоний шлях» (ЧШ) та «Всесвіт» (Вс.).

Методологія базується на системному підході, дотримання якого дозволяє глибше зрозуміти особливості розвитку подорожнього нарису. Для розкриття наукової проблеми та вирішення завдань використано на різних етапах роботи такі методи: бібліографічно-описовий, порівняльно-історичний, класифікації, порівняльно-типологічний, контент-аналіз.

Результати й обговорення. Художньо-публіцистичні жанри, до яких належить і подорожній нарис, відносять до «авторської» журналістики [11, с. 103]. Особливий її характер проявляється в емоційності тексту, глибині авторського узагальнення дійсності, образності мовлення. Тому художня публіцистика є «вищим щаблем журналістської майстерності» [11, с. 103]. У публіцистичному тексті, як зазначає Г. Солганик, «Я» оповідача і автора збігаються, що надає оповіді особливий аромат публіцистичності, очевидності того, про що йде мова, документальності...» [12, с. 19–20]. Основна фігура, головний персонаж подорожнього нарису, – це сам журналіст, і ми маємо справу не з вигаданим образом, як це є в літературному творі, а з реальною людиною, з особистістю журналіста-нарисовця. Він не завжди сторонній спостерігач, який фіксує перебіг подій, він може бути активним учасником події, що дає йому змогу змалювати ситуацію, яка склалася, зсередини. М. Кім визначає образ автора як основну жанроформувальну категорію нарису. Розглядаючи завдання нарисовця, науковець позначає, по-перше, що «журналіст, як носій ідейного задуму твору, повинен чітко визначити свою світоглядну позицію щодо зображуваних ним подій і, по-друге, спробувати проявити свою творчу індивідуальність» [6, с. 260].

Нарис читають не лише для того, щоб дізнатися про події, нові місця, саму подорож, а для того, щоб цю подорож пережити разом з автором. Використовуючи категорію авторського «Я», нарисовець створює певний емоційний настрій, надає тексту різноманітних стилістичних відтінків, щоб зацікавити читача, висуває свої аргументи, судження тощо.

Нарисовець – це одночасно й автор, і персонаж твору, який репрезентує свій час, своє покоління, і будь-який нарис повинен належати до свого часу та бути зрозумілим йому – інакше він не забезпечить комунікаційний зв'язок між журналістом та читачем. В. Алексеев визначає у нарисі «яскраво виражену відкрити, пряму оцінку фактів дійсності автором», а публіцистичність розуміє як головну особливість нарису [1, с. 43]. У подорожніх нарисах авторська присутність виражена по-різному – від репортажського «Я» до створення образу оповідача-дослідника. Отже, метод роботи нарисовця – сплав художнього образу й публіцистики.

Автор, як зазначає Е. Ахундова, – «жива, конкретна особистість, яка має певний світогляд, життєвий досвід, думки, почуття» [11, с. 7]. Мовцем у подорожньому нарисі є сам журналіст, тому розповідь ведеться конкретною людиною – нарисовцем, який звертається до читача і чиї роздуми мають особистісний характер. М. Кім укажує, що «публіцистична відкритість автора в тому й полягає, що журналіст, на відміну від письменника, сміливо ділиться з читачами власними роздумами без будь-якої складної опосередкованості, як це буває, наприклад, у художніх творах, де автор свої ідеї зашифровує в образи героїв» [6, с. 262].

У подорожньому нарисі публіцист може займати різну позицію стосовно того, про що пише: бути впевненим або ж сумніватися в істинності наведених позицій, лише здогадуватися про можливість їх правдивості. М. Кім називає такі форми авторсько-

го вторгнення в текст: безпосередній контакт зі своїми героями, розповідь про свої спогади, думки щодо поведінки героїв, побудова припущень, показ власних емоцій, залучення читача до творчості [6, с. 265].

У радянському подорожньому нарисі яскраво поєднується репортажне та дослідницьке начало. За визначенням Т. Беневоленської, у репортажі «головне завдання автора – повідомити факти, вибудувавши їх у тій послідовності, яку продиктувала сама дійсність, у нарисі ці факти не лише повідомляються, а й розкриваються художньо-публіцистичними засобами» [13, с. 72]. М. Стюфляєва також підтверджує думку про репортажність жанру подорожнього нарису, оскільки «враження від події передаються журналістами з перших рук, і вони є достовірними» [5, с. 49], і виокремлює три форми вираження авторського «Я» (з позиції взаємодії «автор – дійсність»): автор-свідок, інформатор, коментатор (я був..., я бачив...), автор – дійова особа (безпосередній учасник того, що відбувається), автор-інспіратор, організатор (навіює образ думок, дій, спонукає до вчинків) [5, с. 54]. Отже, автор у подорожніх нарисах може виявлятися за допомогою його репрезентації в різних іпостасях, з яких найбільш поширеними є автор-свідок подій, автор-учасник, автор-спостерігач.

Присутність журналіста на місці подій, коли він є очевидцем того, про що пише, є яскравою формою вираження авторського «Я» в радянському подорожньому нарисі 1920–1930 рр. Наприклад, у подорожньому нарисі «Каркара» (ЧП. – 1930. – № 7–8) журналіст І. Багмут розповідає, що він побував у Ташкенті, Фрунзе, Караколі та ін., згадує сторінки історії Середньої Азії, роздумує про інтернаціональну дружбу, про культурні традиції. В. Алешко в нарисах «У боях за бавовник» (ЧП. – 1931. – № 6), «Штурм бавовняних ланів» (Вс. – 1932. – № 7), «День і ніч» (Вс. – 1932. – № 17–18) повідомляє читачам про роботу селян на полях Півдня України, де почали вирощувати нову культуру – бавовник. Автор залишається стороннім спостерігачем зображуваного. Він лише інформує про успіхи колгоспників, називає причини негараздів у роботі. Головними персонажами нарисів є селяни-ударники, журналіст же залишається осторонь. При цьому документальними фактами є зображення місця та часу, невигадані імена персонажів, статистичні дані про збір урожаю, автор же є гарантом реальності зображуваних подій і своїм ім'ям підтверджує правдивість. Він є очевидцем того, що змальовує.

У таких нарисах документальність підтверджується авторитетом автора. Мовні звороти «Я був...», «Я бачив...» підтверджують, що автор справді бачив те, що відбувається. У нарисі «54°– 80° північної широти» (Вс. – 1925. – № 17) Ю. Платонов виступає як свідок подій, які змальовує. Він детально інформує читача про подорож Німеччиною, проте враження передає кількома словами: «Те, що я побачив на Берлінській виставці хатньої праці, вразило мене може більш, ніж що інше в Європі». Далі нарисовець точно описав, що відбувалося на виставці, які товари представлені, і для уточнення навів цифри: кількість годин на виконання роботи та її оплата. Ю. Платонов не коментує мізерність платні, це читач розуміє сам із наведених фактів. Також автор зупиняється ще на одному моменті – розкішний відпочинок на великому океанському пароплаві. Для прикладу назвав ціну на різних палубах та рекомендації щодо необхідних у дорозі речей. Такі авторські описи загострюють сприйняття. Таким чином, автор виступає безпристрасним фіксатором подій, він агітує не шляхом наведення власних міркувань, а шляхом наведення точних, документальних фактів.

Щоб завоювати думки й душу читача, нарисовці обирають позицію «автор – інформатор, коментатор». При цьому немає тісного зв'язку журналіста з тими подіями, про які він пише. Він лише втручається в певні епізоди, є присутнім при перебігу подій лише в окремі часові проміжки. І час від часу бере безпосередню участь у подіях, а потім залишається на віддалі. У подорожньому нарисі М. Трублаїні «По-

лярні острови» (Вс. – 1930. – № 25–26) важливим є те, що авторські роздуми навіяні враженням журналіста від побаченого під час подорожі на Північну Землю криголамом «Седов». Читачеві достатньо того, що журналіст бачив на власні очі Арктику, спілкувався з керівником полярної експедиції капітаном Отто Шмідтом та Георгієм Ушаковим, який «тепер їхав на Північну Землю, щоб бути її першим мешканцем і першим начальником». Відтак реципієнт дивиться на подію очима автора, уявляє себе на його місці, ототожнює себе з ним, вірить його висновкам. Нарисовець у подорожньому нарисі не просто описує подію, а показує її динаміку з позиції зацікавленого спостерігача, можливо, учасника. Автору важливо підкреслити, що ці роздуми навіяні особистими враженнями: «Так, за наших часів, силами радянських моряків та дослідників, дістають розв'язання ті проблеми, які колись поставив перед собою великий Баренц, розв'язати які до нас ніхто не спромігся».

Якщо ж автор виступає активним учасником, який заглиблюється в те, що описує, досліджує його – це позиція «автора – дійової особи». Для цієї позиції характерним є введення в текст біографічних елементів. Автор стоїть в одному ряду з нарисовими персонажами, відчуває свою участь не лише в їх діловому житті, але й в особистому. Між ними є особистісні стосунки. Це може бути нетривале знайомство під час відрядження або ж багаторічна дружба. Наприклад, у нарисі «Мусема» (ЧШ. – 1925. – № 10) Б. Тенета є дійовим автором. Його біографія відіграє головну роль і займає майже весь матеріал, хоча в центрі не журналіст, а інший персонаж – дівчина Мусема, з якою він познайомився під час подорожі до Криму.

Нарисовець звертається до фактів своєї біографії для встановлення необхідної дистанції між собою і головною героїнею, щоб глянути на неї «здалеку» і тим самим повніше виявити її характер: «Так балакали ми рухами, поцілунками, очима... І були в нас довгі бесіди і короткі ночі... Я взнав, що вона любить, як синіє виноград на червоному тлі, що вона слухає море і розуміє його мову... Багато я взнав. Я взнав, що у неї круті плечі і хитрі, швидкі руки... Я взнав, що вона хороша, золота...». У нарисі біографічні елементи сприяють поєднанню суспільного й особистісного: «Раз увечері я сказав їй, що їду. Вона довго не розуміла... Тоді вона плакала, а потім сміялася. Сміялася, а з очей сльози бігли... Сказала, що в Бахчисарай піде, бо дома її віддадуть за когось, а вона не хоче...». Автор не просто зацікавлено змальовує проблеми жінки, а тісно пов'язаний з ними.

Як точно зазначає Т. Беневоленська, «у нарисі, як ні в якому іншому жанрі, авторське «Я» найчастіше розгорнуте» [14, с. 117]. Наприклад, у творі «Підстріпні нариси» (Вс. – 1925. – № 15) О. Корж звертається до подій зі свого минулого, щоб читач зрозумів, що автор не просто зацікавлений у проблемах, про які пише, а всім життям пов'язаний з ними. Таким чином досягається ефект емоційної авторської присутності. Стверджуючи чи заперечуючи ті чи інші думки персонажів, нарисовець формулює певні судження, і читач відчуває себе задіяним у тому, що відбувається: «У землю вrostали думи підстріпні, таємні. Думають правнуки, внуки так само, як думали, їхній колос, земля, посуха, дощі і синодальне небо... Я сидів із дідами і слухав їхню сиву розмову». Це й забезпечує ефективність впливу подорожнього нарису на реципієнта, який сприймає зображене очима автора й уявляє себе на його місці, ототожнює себе з ним.

Як бачимо, авторське «Я» подорожнього нарису на відміну від репортажного використовується не лише для концентрації уваги читача на зовнішніх ознаках подій, а й більшою мірою для заглиблення й досягнення внутрішнього змісту дії, що розгортається перед очима журналіста. Хоча точно визначити відповідність світосприймання автора й того, що він описує, не можна.

У подорожньому нарисі «На Білому морі» (ЧШ. – 1931. – № 3) М. Трублаїні ніби-то втручається в те, що відбувається, стежить за подіями протягом тривалого часу й описує їх зсередини: «Приємно стояти на містку, озирати судно і чорний шлях у

бінокль, стежити за вогнями, за курсом, слухати короткі накази капітана і такі самі відповіді штурвального, і здається, що ти вже не турист, не молодняківець із Харкова, а сам штурман, досвідчений моряк». Так, ми сприймаємо автора як активного фігуранта подорожнього нарису, у якому біографія журналіста є основним оповідним тлом.

На думку М. Стюфляєвої, «дотичність автора до історичного факту, безпосередня участь зумовлює високий рівень довіри читача, що сприяє освоєнню загальної думки твору» [5, с. 44]. У нарисі М. Трублаїні не лише описував те, що бачив під час плавання, наводив розмови членів команди, він вів активний діалог з читачем, називаючи проблеми Півночі: «А чи корисно бити білька, коли він дає приблизно четверту або п'яту частину того, що дає дорослий тюлень?». Такі запитання до читача не лише дають можливість журналістові розмірковувати над проблемами екології чи економіки, а й спонукають реципієнта до роздумів разом із автором, до власних висновків чи хоча б думок. Водночас нарисовець не лише запитує, а й наводить власні твердження чи заперечення стосовно того чи іншого питання: «Тюленьчий ворог – людина. <...> Людині належить тюлень. Не треба самих себе обкрадати».

Подорожній нарис звернений до масового читача, і автор намагається розширити знання реципієнта, вплинути на формування його думок щодо описуваного. Між публіцистом і дійсністю встановлюються прямі і безпосередні відносини. Нарисовець – це не просто індивід, а людина соціуму, яка оцінює дійсність прямо і відкрито, тому, хоче він того чи ні, виражає думки та інтереси соціальних груп, до яких належить. Його дії зумовлені соціальною, моральною відповідальністю, він виконує певну суспільну місію.

У нарисах «На Білому морі», «Підстрішні нариси» розповідь від першої особи значно полегшує введення в текст прямих авторських оцінок побаченого під час мандрівки. Нарисовці можуть говорити про свої враження, висловлювати твердження, доводити їх, відступаючи від описів явищ і подій, звертатися до читача не через художні образи до його почуттів, а до його розуму, логіки. За допомогою показу різних поглядів проявляється авторський світогляд. І коли журналіст ділиться з читачем своїми думками, знаннями, інтерпретаціями подій, моральним баченням, прагненнями, життєвими цінностями, виникає образ вдумливого автора, який розмірковує над подіями, явищами, проблемами. І якщо мова йде про форми вираження авторської свідомості в тексті, ми визначаємо автора як дійового персонажа з думками, вчинками, діями.

Відкриті форми авторського «Я» у нарисах 1920–1930-х рр. – явища поодинокі. Лише в незначній кількості матеріалів зафіксоване функціонування особових займенників 1-ї особи однини та множини, використання яких у структурі журнального тексту пов'язане з участю автора в мовленні, що зумовлює особливу публіцистичність та емоційність викладу.

У подорожніх нарисах досліджуваного періоду журналісти не лише зображували ті чи інші події сучасності, але й співвідносили їх з соціальними інтересами та цілями. Відтак, картини життя, зображені нарисовцями, – це передусім соціально-політичні, соціально-ідеологічні, економічні та екологічні картини. Для радянських подорожніх нарисів характерний чіткий поділ на позитивні й негативні авторські оцінки, що було пов'язане з ідеологізацією суспільного життя й полярним поділом світу на засадах класової свідомості на «свій» і «чужий».

Характерною особливістю авторського «Я» в радянському подорожньому нарисі є те, що в системі масової комунікації автор мав виконувати роль чи символізувати радянський соціальний інститут. Говорячи про радянську журналістику, слід указати на ідеологічну заангажованість текстів та авторські можливості говорити лише дозволене часом, роль автора була обмеженою. Нарисовець не міг відкрито виявляти особливості своєї авторської самосвідомості, сміливо виступати від власного «Я»,

бути вільним у виявленні творчої індивідуальності. Журналіст був виразником політичних поглядів комуністичної партії.

Висновки. Ознакою українських журнальних подорожніх нарисів 20-30-х рр. ХХ століття є різне вираження авторської парадигми: від висловлення власних думок, міркувань, спогадів до відстороненого спостереження за подіями, нейтральної констатації фактів. Відповідно до цього визначено типи представлення автора, який виконує різні функції: автор-інформатор, коментатор, свідок; автор як дійова особа; автор-інспіратор.

1. Алексеев В. А. Очерк : спецкурс для студ. заочн. отделения / В. А. Алексеев. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1973. – 83 с.

2. Стюфляева М. И. Образные ресурсы публицистики / М. И. Стюфляева. – М. : Мысль, 1982. – 176 с.

3. Здоровега В. Пошуки істини, утвердження переконань: Деякі гносеологічні та психологічні проблеми публіцистики / В. Здоровега. – Львів : Вища шк. Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1975. – 175 с.

4. Стюфляева М. И. Человек в публицистике (Методы и приёмы изображения и исследования) / М. И. Стюфляева. – Воронеж : Изд-во Воронежского ун-та, 1989. – 146 с.

5. Стюфляева М. И. Поэтика публицистики / М. И. Стюфляева. – Воронеж : Изд-во Воронежского ун-та, 1975. – 154 с.

6. Ким М. Н. Жанры современной журналистики / М. Н. Ким – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2004. – 336 с.

7. Старуш М. И. Авторское «Я» в публицистическом произведении : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. : 10.01.10 – журналистика / М. И. Старуш. – М. : МГУ им. М. В. Ломоносова, 1985. – 20 с.

8. Парцей М. П. Авторський фактор у публіцистиці / М. П. Парцей. – Львів : Світ, 1990. – 200 с.

9. Коваль А. П. Композиційна роль образу автора у публіцистиці / А. П. Коваль, Г.К. Конторчук // Особливості мови і стилю засобів масової інформації. – К. : Вища школа, 1983. – С. 36–50.

10. Касицин А. В. Поэтика очерковой прозы Бориса Пильняка : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.10 / Касицин Александр Вадимович – Коломна, 2009. – 152 с.

11. Ахундова Э. Основные жанры современной периодической печати и проблемы перевода (с азербайджанского на русский и с русского на азербайджанский языки) : учебн. пособ. [для студ. факультетов журналистики] / Эльмира Ахундова. – Баку : Мутарджим, 2011. – 204 с.

12. Солганик Г. Я. Стил ь репортажа: текст / Г. Я. Солганик. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1970. – 80 с.

13. Беневоленская Т. А. Композиция газетного очерка : пособ. по спецкурсу / Т. А. Беневоленская. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1975. – 88 с.

14. Беневоленская Т. А. Портрет современника. Очерк в газете / Т. А. Беневоленская. – М. : Мысль, 1983. – 134 с.

УДК 007 : 304 : 070 : 050

Концепция автора в украинском журнальном путевом очерке 1920–1930-х годов (на материале журналов «Червоний шлях» и «Всесвіт»)

Ковалева Татьяна, канд. наук соц. ком.

В статье сделана попытка определить место, функции и формы выражения автора в журнальном путевом очерке 20-30-х гг. ХХ ст. Внимание сосредоточено на исследованиях различных аспектов этой проблемы журналистоведами. Рассматривается категория авторского «Я» и определяются типы представления автора, который выполняет разные функции: автор-информатор, комментатор, очевидец; автор как действующее лицо; автор-инспиратор. Характерной особенностью авторского «Я» в советском путевом очерке является то, что в системе массовой коммуникации автор должен был исполнять роль или символизировать советский социальный институт.

Ключевые слова: путевой очерк, автор, функции автора.

The author's concept in Ukrainian travel magazine essays of the 1920s - 1930s (used magazines «Chrvoyniy Shlyah» and «Vsesvit»)

Koval'ova Tatyana, PhD in Social Communications,

Sumy State University, 2, Rimsky-Korsakov St., Sumy, 40007, Ukraine, e-mail: tat-kovalova@yandex.ru

The present article deals with finding a place, features and expressions of the author's magazine travel essay notes 20-30 years of the twentieth century. The article focuses on the study of various aspects of this problem by experts. The category of author's «Me» and types of his impression have been observed and identifies. The author performs the functions of informant author, commentator, witness; author as protagonist; author-inspiratory. The characteristic feature of the author's «Me» in the Soviet travel essays is that in the system of mass communication the author had to perform the role or symbolize Soviet social institution.

Key words: travel essays, author, author feature.

1. *Alekseev V. A.* Essay : special course for students correspondence of department / V. A. Alekseev. – Leningrad: Publishing House Leningrad. University Press, 1973. – 83 p.

2. *Styuflyayeva M. I.* Shaped Resources of journalism / M. I. Styuflyayeva. – M. : Thought, 1982. – 176 p.

3. *Zdoroveha V.* Search for truth, strengthening beliefs : Some epistemological and psychological problems of journalism / V. Zdoroveha. – Lviv : Vyshcha shk. Vyd-vo pry Lviv. derzh. un-ti, 1975. – 175 p.

4. *Styuflyayeva M. I.* Man in journalism (Methods Picture and Studies) / M. I. Styuflyayeva. – Voronezh : Izd-vo Voronezhskogo un-ta, 1989. – 146 p.

5. *Styuflyayeva M. I.* Poetics of journalism / M. I. Styuflyayeva. – M. I. Styuflyayeva. – Voronezh : Izd-vo Voronezhskogo un-ta, 1975. – 154 p.

6. *Kym M. N.* Genres of modern journalism / M. N. Kym. – St. Peterburg : Izd-vo Mihaylova V. A., 2004. – 336 p.

7. *Starush M. I.* Author «Me» in journalistic works : Author. thesis abstract. ... Candidate Philol. sciences specials. : 10.01.10 – Journalism / M. I. Starush. – Moscow: MSU by. M. V. Lomonosov Moscow State University, 1985. – 20 p.

8. *Partsey M. P.* Authors factor in journalism / M. P. Partsey. – Lviv: Svit, 1990. – 200 p.

9. *Koval A. P.* Composite image of the author's role in journalism / A. P. Koval, H. K. Kontorchuk // *Osoblyvosti movy i styliu zasobiv masovoi informatsii*. – K. : Vyshcha shkola, 1983. – P. 36–50.

10. *Kasytsyn A. V.* Poetics ocherkovoy prose of Boris Pilnyak: Dis. ... Candidate fylol. sciences: 10.01.10 / Kasytsyn Alexander V. – Kolomna, 2009. – 152 p.

11. *Akhundova E.* Genres of Basic Modern Journalizm Print and Problems of translation (from Azerbaijani to Russian and Azerbaijani village): Study book [for students Department of journalism] / by Elmyra Akhundova. – Baku: Mutardzhym, 2011. – 204 p.

12. *Solhanyk G. Y.* Reports Style : text / G. Y. Solhanyk. – Moscow: Publishing House of Moscow. University Press, 1970. – 80 p.

13. *Benevolenskaya T. A.* Composition of newspaper Essay: tutorial special courses / T. A. Benevolenskaya. – M. : Izd-vo Mosk. un-ta, 1975. – 88 p.

14. *Benevolenskaya T. A.* Contemporary Portrait. Essay in newspaper / T. A. Benevolenskaya. – Moscow : Mysl, 1983. – 134 p.